

ОСНОВНІ ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

**Чеберячка С.В., студентка 5-го курсу,
спеціальність фінанси і кредит
ДВНЗ «УАБС НБУ»**

**Науковий керівник: Кобичева О.С.,
асистент кафедри фінансів,
ДВНЗ «УАБС НБУ»**

Анотація

У статті наведено авторське поняття фінансової стійкості підприємства та розглянуто основні фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, які найбільш суттєво впливають на фінансову стійкість підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість підприємства, зовнішні фактори фінансової стійкості, внутрішні фактори фінансової стійкості.

Постановка проблеми. В сучасних умовах постійного розвитку ринкового середовища фінансова стійкість підприємства набуває все більш важливого значення. Успішне функціонування підприємства в більшій мірі залежить від його фінансового стану. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно має переваги перед аналогічними підприємствами при отриманні позикових коштів, залученні інвестицій, підборі кваліфікованого персоналу. Чим кращий фінансовий стан підприємства, тим менш воно залежить від зміни ринкової кон'юнктури та значно знижує ризик банкрутства.

Згідно статистичних даних, на 01.05.2011 року в Україні було порушено 14265 справ про банкрутство підприємств, що пов'язано з

Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №1/2012 погіршенням їх фінансового стану та отриманням збитків. Тому одним із основних завдань будь-якого підприємства має бути забезпечення його фінансової стійкості. Для досягнення цієї мети виникає потреба у виявленні та аналізі факторів, які впливають на діяльність підприємства, та у забезпеченні захисту підприємства від їх негативного впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На даний час вивчення різних аспектів фінансової стійкості підприємства присвячені роботи багатьох зарубіжних та вітчизняних економістів, таких як Л. В. Андрєєва [1], К. Друрі [2], М. Я. Коробов [3], Н. А. Мамонтова [4], В. М. Родіонова [5], К. Хеддервік [6], А. Д. Шеремет [7] та інші.

Не вирішені частини досліджуваної проблеми. Однак, незважаючи на велику кількість публікацій з даної теми, не існує єдиного підходу до визначення сутності фінансової стійкості підприємства та загальної класифікації факторів, які на неї впливають.

Метою статті є дослідження підходів до визначення поняття «фінансова стійкість підприємства» та аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на фінансову стійкість підприємства.

Виклад основного матеріалу. Перед тим, як перейти до вирішення поставленого питання, слід дати визначення категорії «фінансова стійкість підприємства». Дослідивши публікації з даної тематики, було виокремлено декілька визначень цього поняття (таблиця 1).

Таблиця 1. Визначення сутності поняття «фінансова стійкість підприємства» різними авторами [8]

№ з/п	Автори	Визначення
1	2	3
1	А.Ф. Іонова, М.М. Селєзньова	Це такий стан підприємства, при якому розмір його активів достатній для погашення зобов'язань, тобто гарантує йому постійну платоспроможність
2	Р.С. Сайфулін, А.Д. Шеремет	Це здатність вчасно задовольняти платіжні вимоги постачальників відповідно до господарських договорів, повертати кредити, виплачувати заробітну плату співробітникам, вносити платежі до бюджету
3	Г.В. Савицька	Це здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку на фіксований момент часу

1	2	3
4	М.С. Абрютіна, А.В. Грачов	Це надійно гарантована платоспроможність, незалежність від змін ринкової кон'юнктури і поведінки партнерів
5	В.Г. Артеменко, М.В. Беллендир	Є характеристикою, що свідчить про стабільне перевищення доходів над витратами, про вільне маневрування грошовими коштами підприємства і їх ефективне використання, безперервний процес виробництва і реалізації продукції та є головним компонентом загальної стійкості підприємства
6	О.М. Фолом	Відображає сутність особливого стану господарської системи в складному ринковому середовищі, що гарантує цілеспрямованість її руху в сьогоденні і прогнозованому майбутньому
7	В.М. Родіонова, М.А. Федотова	Це такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподілу та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику
8	Н.А. Мамонтова	Стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний оборот грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення та оновлення виробництва
9	О.Р. Кривицька	Це результат формування достатнього для розвитку підприємства обсягу прибутку, що є визначальною ознакою його економічної незалежності
10	Є.В. Измайлової	Характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання

Підсумовуючи різні підходи до визначення сутності вищезазначеного поняття, можна зробити висновок, що фінансова стійкість підприємства – це такий фінансовий стан підприємства, при якому забезпечується його платоспроможність на довгостроковий період і який визначає його фінансову незалежність від позикових джерел фінансування.

Також в економічній літературі не виокремлено загальної класифікації факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства, і різні автори використовують різні підходи до їх класифікації. Наприклад, В. М. Родіонова та М. А. Федотова [5] вважають за доцільне виділити декілька ознак для класифікації факторів. Запропонований ними розподіл факторів має такий вигляд:

- за місцем виникнення (зовнішні, внутрішні);
- за важливістю результату (основні, другорядні);
- за структурою (прості, складні);

– за часом дії (постійні, тимчасові).

В свою чергу, В. І. Оспіщев і І. В. Нагорна [9] зосереджують свою увагу на виокремленні внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства. Ми вважаємо, що дана класифікація є більш загальною та може бути запропонована до використання будь-якому підприємству, не зважаючи на специфіку його діяльності.

Зважаючи на те, що діяльність підприємства залежить від різноманітних чинників, фінансова стійкість також підлягає впливу багатьох факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

Такий вплив зображено на рисунку 1.

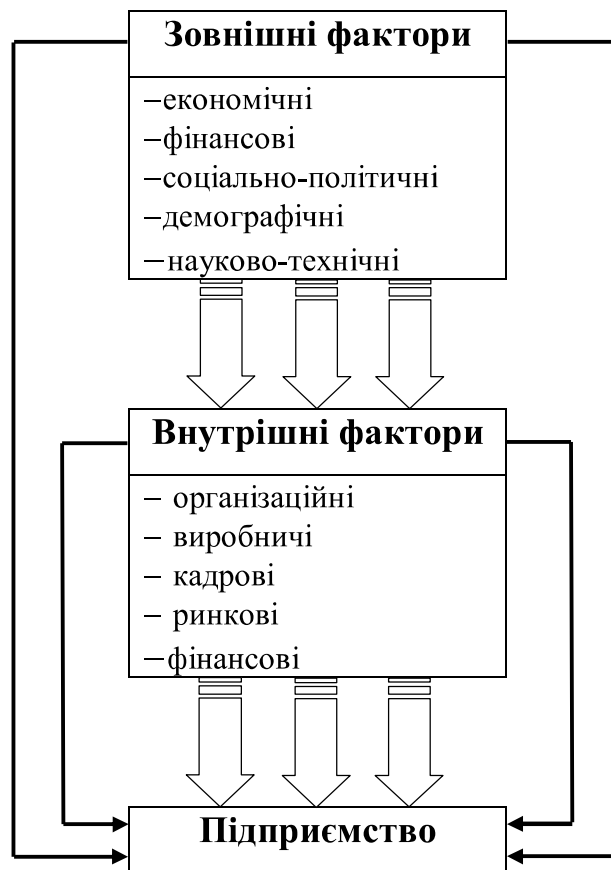

Рисунок 1. Фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства

Дія зовнішніх факторів зумовлена загальним макроекономічним

Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №1/2012 станом, який склався в країні, та їх виникнення безпосередньо не пов'язано з діяльністю підприємства. Найчастіше зовнішні фактори впливають на фінансову стійкість підприємства не прямо, а опосередковано через вплив на внутрішні фактори.

Серед групи економічних факторів слід виокремити такі: стадія економічного розвитку країни, темп інфляції, інвестиційний клімат, кон'юнктура ринку, конкуренція, податкова політика, стан розвитку фінансового ринку.

Фінансові фактори зовнішнього середовища складаються з грошово-кредитної політики, валютної політики та рівня облікової ставки.

Соціально-політичні фактори включають: соціально-політична стабільність, рівень зайнятості населення, законотворча діяльність, регіональна та національна політика, антимонопольна політика, зовнішньоекономічна політика країни.

Демографічні фактори: чисельність та структура населення, рівень життя населення та платоспроможного попиту.

Науково-технічні фактори: рівень розвитку науки і техніки, динаміка інноваційного процесу, міжнародне науково-технічне співробітництво [10].

Одним з базових зовнішніх факторів є стадія економічного розвитку країни. В залежності від того, на якій стадії розвитку знаходиться економіка країни, будуть відрізнятися такі показники, як темпи зростання валового національного продукту, рівень доходів населення та прибутковості підприємств. Так, на кризовій стадії знижується ліквідність та платоспроможність підприємств, що негативно впливає на фінансову стійкість підприємств. Також у такий період зростає вплив інфляції на розмір чистого прибутку підприємства, що призводить до зменшення обсягів фінансових ресурсів підприємства і сприяє зниженню рівня його фінансової стійкості [11].

На фінансову стійкість підприємства значний вплив має рівень платоспроможного попиту населення. Зростання попиту стимулює розвиток

Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №1/2012 та розширення діяльності підприємства, а зниження попиту призводить до підвищення рівня конкуренції. Конкурентна боротьба, в свою чергу, виступає окремим зовнішнім фактором, вплив якого може призвести до структурних змін на ринку та вплинути на стратегію діяльності підприємства [12].

На думку багатьох вчених-економістів, найбільшу загрозу для фінансової стійкості підприємства має негативний вплив економічних та фінансових факторів, так як їх комплексна дія може значно погіршити фінансовий стан підприємства та призвести до його банкрутства та ліквідації [9].

При управлінні фінансовою стійкістю підприємства особливу увагу слід приділяти внутрішнім факторам, так як вони безпосередньо залежать від діяльності підприємства та заходів, які застосовуються на підприємстві з метою управління ними.

Організаційні фактори внутрішнього впливу на фінансову стійкість підприємства включають такі складові: напрями стратегії управління діяльністю, стадія життєвого циклу підприємства, галузева приналежність, організація структури управління, імідж підприємства.

Виробничі фактори: масштаби та структура виробництва, диверсифікація, рівень технологій та інноваційної діяльності, рівень зносу основних виробничих фондів, обсяги виробництва, якість продукції (послуг).

Кадрові фактори: рівень кваліфікації адміністративного та виробничого персоналу, мотивація та стимулювання праці, плинність кадрів.

Ринкові фактори: рівень конкурентоспроможності, позиція на ринку, збутова та цінова політика.

Фінансові фактори внутрішнього середовища: співвідношення власного та позикового капіталу, наявність власних оборотних коштів, рівень залучених інвестицій, рівень прибутковості та рентабельності, рівень кредиторської заборгованості та інші [10].

Стадія життєвого циклу підприємства є одним з основних чинників при визначенні загальної стратегії його діяльності. Правильно обрана стратегія

Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №1/2012
розвитку підприємства в майбутньому може забезпечити отримання
необхідного розміру фінансових ресурсів, їх приріст, що значною мірою
впливає на рівень фінансової стійкості підприємства.

Одним із основних завдань підприємства при управлінні фінансовою
стійкістю є виявлення оптимального співвідношення між власним та
позиковим капіталом. Для підприємств, які здійснюють свою діяльність в
різних галузях економіки, таке співвідношення теж буде різним, але спільним
залишиться те, що надмірне перевищення частки позикового капіталу може
призвести до зниження платоспроможності, фінансової незалежності та рівня
фінансової стійкості підприємства [11].

Слід зазначити, що зовнішні та внутрішні фактори тісно
взаємопов'язані, але їх вплив на рівень фінансової стійкості підприємства
може бути різноспрямований, тобто одні – негативно, а інші – позитивно.
Тому позитивний вплив певного фактора може бути знижений або повністю
ліквідований негативним впливом іншого, більш вагомого фактора.

Висновки. Фінансова стійкість підприємства – це такий його
фінансовий стан, при якому досягається фінансова незалежність
підприємства від позикових джерел фінансування, забезпечується його
платоспроможність та довгострокова перспектива розвитку діяльності
підприємства. Це узагальнююча характеристика фінансово-господарського
стану підприємства, що знаходиться під впливом внутрішніх і зовнішніх
факторів. Рівень їх комплексного впливу на фінансову стійкість підприємства
залежить від стадії життєвого циклу підприємства, обраної стратегії
діяльності та управління, галузі господарювання підприємства, а також від
загального рівня економічного розвитку країни, обраної внутрішньої та
зовнішньої політики та інших соціально-політичних та економічних
факторів.

Підприємства, які досягли постійного рівня фінансової стійкості, не
залежать від коливань ринкової кон'юнктури і значно знижують ризик
банкрутства. Тому на кожному підприємстві необхідно формувати ефективну

Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №1/2012
систему управління фінансовою стійкістю та основними факторами, які
впливають на її рівень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева, Л. В. Анализ финансово-хозяйственной деятельности организации [Текст] : практ. издание / Л. В. Андреева, В. И. Макарьева. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 262 с. – ISBN 5-279-02820-7.

2. Друри, К. Управленческий и производственный учет [Текст] : учеб. пособие / К. Друри. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 341 с. – ISBN 5-238-00332-3.

3. Коробов, М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств [Текст] : навч. посібник / М. Я. Коробов. – К. : Знання, 2000. – 378 с. – (Вища освіта). – ISBN 966-7293-69-6.

4. Мамонтова, Н. А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення [Текст] : автореф. дис. канд. економ. наук : 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит / Н. А. Мамонтова ; НАН України. Ін-т екон. прогнозування. – К. : [Б. В.], 2001. – 17 с.

5. Родионова, В. М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции [Текст] : научно-практическое издание / В. М. Родионова, М. А. Федотова. – М. : Перспектива, 1995. – 98 с. – ISBN 5-88045-006-6.

6. Хеддервик, К. Финансово-экономический анализ деятельности предприятий [Текст] : учебное пособие / К. Хеддервик ; под ред. Ю. Н. Воропаев. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 192 с. – ISBN 5-279-01523-7.

7. Шеремет, А. Д. Методика финансового анализа [Текст] : учебно-практическое пособие / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин, Е. В. Негашев. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 208 с. – (Высшее образование). – ISBN 5-16-000251-0.

8. Елецких, С. Я. Анализ теоретических подходов к трактовке

Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №1/2012
сутності поняття «финансовая устойчивость предприятия» [Текст] / С. Я.
Елецких // Економіка промисловості. – 2009. – №1(44). – С. 188-196.

9. Партин, Г. О. Особливості впливу основних чинників на фінансову
стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи [Текст] /
Г. О. Партин // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – №20.8. – С. 275-
279.

10. Куропаткина, О. М. Мониторинг внутренних и внешних факторов
финансовой устойчивости розничных торговых организаций [Текст] /
О. М. Куропаткина, Т. Є. Неупокоева // Вестник научно-технического
развития. – 2012. – №2(54).

11. Білик, М. Д. Фінансовий аналіз [Текст] : навч. посібник / М. Д.
Білик. – К.: КНЕУ, 2007. – С. 302-335. – ISBN 966-574-799-1.

12. Матросова, В. О. Фактори впливу на фінансову стійкість
підприємств в період кризи [Текст] / В. О. Матросова, Т. В. Буряк // Вісник
Національного технічного університету «ХПІ». – 2010. – №56. – С. 27-30.

Чеберячка, С.В. Основні фактори, які впливають на фінансову стійкість
підприємства [Текст] / С.В. Чеберячка; наук. кер. О.С. Кобичева // Молодіжний
науковий вісник Української академії банківської справи НБУ. Серія Економічні
науки: збірник наукових праць студентів, магістрантів та молодих вчених. –
2012. – № 1. – С. 199–207.